

Vol. XLII

**Hanurile de altădată
iubiri, chefuri, crime
și povești tenebroase**

Colecția ISTORII SECRETE
prezentată de Dan-Silviu Boerescu

Colecția: **ISTORII SECRETE**
Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

**Hanurile de altădată – iubiri, chefuri, crime și povești tenebroase :
istorie și legende fantastice : docu-drame și mituri istorice însoțite
de consemnări din presă / prezentate de Dan-Silviu Boerescu. -**

București : Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-255-2

94

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-255-2

Hanurile de altădată iubiri, chefuri, crime și povești tenebroase

---

Docu-drame și mituri istorice
însoțite de consemnări din presă
prezentate de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

**Hanul Ancuței și chefurile pantagruelice
ale Conului Mihail Sadoveanu / 7**

**La Trei Sarmale și Bolta Rece cu „Popa Smântână” și Eminescu,
la Pârlita și în alte hanuri din Iașii de demult / 13**

**Hanul de la Gura Lupului – cel mai bântuit loc
din vechii București / 27**

Hanul lui Mânjoală și un eșec erotic al lui Caragiale / 31

**De la Hanul Golescu la Hanul Bossel –
istorii cu parfum de epocă, în care apare și...
Coana Chirița! / 35**

**Hanul lui Manuc – afacerile în stil mare ale unui dublu spion
și cedarea Basarabiei / 65**

Cetatea Kronstadt și hanurile cosmopolite ale Brașovului / 73

Plăcute locuri de petrecere și ospetie / 79

Lămuriri bibliografice / 93

Hanul Ancuței și chefurile pantagruelice ale Conului Mihail Sadoveanu

Hanul Ancuței este un vestit han turistic situat de-a lungul unuia din principalele drumuri europene ce străbat România (E85), la o distanță de 27 km de municipiul Roman, înspre Suceava, și la 350 km de București. Hanul Ancuței a devenit celebru prin plasarea aici a acțiunii din volumul omonim (compus din 9 povestiri), publicat în anul 1928 de Mihail Sadoveanu (1880-1961).

Aflat la intersecția drumurilor care duc spre Piatra Neamț și Roman, Hanul Ancuței a fost construit la începutul secolului al XVIII-lea (anul 1718, după cum este înscris pe placa amplasată la intrarea în han). El oferea loc de popas pentru negustorii ce călătoreau spre Roman, spre Suceava sau spre Iași. Hanul se afla la marginea unui sat care s-a strămutat pe moșia boierilor de la Tupilați (astăzi în județul Neamț). În anul 1819, vornicul Ștefan Catargiu a obținut printr-un hrisov dreptul de a înființa

târguri și iarmaroace, aici construindu-se un han nou, care va servi și ca stație de poștă. Lângă han, pe un teren plan aflat lângă apa Moldovei, se desfășura iarmarocul de la Tupilați. Într-un document din anul 1876, care cuprindea un inventar al moșiei Tupilați, era trecut și „rateșul de la Ancuța” („rateș” însemnând „han la drumul mare”). Hanul era zidit pe temelie de piatră, avea o lungime de 36,20 metri și o lățime de 15,70 metri, iar zidurile sale de cărămidă erau de 70 centimetri grosime. Hanul avea două porți din lemn de stejar, una prin care intrau carele și alta prin care ieșeau. Porțile din stejar erau ferecate cu zăvoare duble și drugi masivi de fier, iar ferestrele erau mici și zăbreлите. Carele erau așezate lângă poarta de ieșire, având lângă clădirea hanului un loc pentru depozitarea nutrețului. Clădirea originală a hanului a fost dărâmată în 1967 și reprezintă locul de desfășurare al acțiunii din narațiunea scrisă de Mihail Sadoveanu. Clădirea avea o fațadă simplă, cu arhitectură de pilaștri, iar intrarea beneficia de o arcadă dublă, încununată de un fronton clasic. Hanul dispunea de patru odăi pentru musafiri, o odaie pentru crâșmari, una pentru hangiu, două camere de odihnă și grajdul. În partea din dreapta, erau camerele de dormit pentru călători, cu intrări separate, iar în stânga erau cârciuma, birtul și locuința hangiului. Sub cârciumă se afla intrarea în pivnița boltită, construită din piatră de râu și având lungime de 11 metri și lățime de 4 metri. Sala comună sau birtul, cu mese lungi, era pentru mâncare, taifas și adesea pentru chef cu lăutari.

Hanul Ancuței a fost preluat de Casa Rurală, în contul unor datorii pe care le avea Nicolae Calimachi Catargi. În anul 1920, Casa Rurală a vândut hanul pentru 12.900 lei. În forma sa originală, Hanul Ancuței a existat până în anul 1943, când proprietarii l-au demolat în cea mai mare parte pentru că nu puteau

plăți impozitele și nici nu aveau posibilitatea materială de a-l întreține. Deși s-a propus ca să fie preluat de Oficiul Național de Turism pentru a-l transforma în loc de popas pentru tinerețutul pornit în drumeție pe Valea Moldovei, din cauza războiului, nu s-au găsit fondurile necesare. Astfel, o perioadă, în locul hanului au existat doar niște ziduri în ruină și pivnița. În perioada 1957-1960, autoritățile au dispus reconstrucția hanului după planurile existente la Arhivele Statului din Iași. Prin Decretul de Expropriere nr. 639 din 29 iunie 1967, hanul, care avea inițial o suprafață construită de 164 mp, a fost expropriat în beneficiul statului, cu scopul reconstruirii vechiului Han al Ancuței. Imediat după expropriere, a fost demolat în întregime, păstrându-se din vechiul han numai podeaua și beciul. Pe locul vechiului han a fost ridicată o nouă construcție, care respecta linia tradițională și de arhitectură specifică secolului al XVIII-lea și care a căpătat aceeași destinație de han, tocmai pentru conservarea spiritului sadovenian moldovenesc. Hanul a fost restaurat din nou în anul 1999, el căpătând o înfățișare autentic românească, fiind improvizate aici mici expoziții de costume populare specifice zonei, precum și de obiecte din ceramică sau din lemn. În partea dreaptă a intrării, chiar lângă ușă, a fost amplasată o placă de marmură pe care scrie următorul text: „Pe locul vechiului han ce s-a ridicat în anul 1718 și risipit cu ani în urmă s-a clădit, cinstindu-se slova românească a marelui Sadoveanu, noua construcție. Fie să rămână loc de vrăjit popas și desfătare sufletească pentru toți călătorii pământeni sau veniți de pe alte meleaguri”.

Hanu-Ancuței, apărut în anul 1928, este un volum de nouă povestiri, pe care George Călinescu l-a asemănat cu *Decameronul* lui Giovanni Boccaccio, având ca argument temele diverse ale

povestirilor, având un caracter comun, hanul respectiv reprezentând spațiul/suportul pentru povestirile care vor fi relatate ulterior. Este vorba de nouă povestiri relatate de către oamenii care sosesc la han. Există un personaj cheie: comisul Ioniță, care se presupune că dorește să relateze el însuși o adevărată suită de povestiri, însă nu reușește acest lucru datorită intervențiilor repetate ale celorlalte personaje. Acțiunea se petrece într-un timp de demult, mitic, „într-o toamnă aurie”. Sadoveanu recurge la tehnica literară numită „poveste în poveste” sau „povestire în ramă”, folosită și în, de pildă, *O mie și una de nopți*. Acțiunea demarează cu o poveste inițiativă caracterizată de un umor blajin, specific autorului. Comisul Ioniță povestește cum, în tinerețea sa, a trebuit să meargă până la Vodă pentru a i se face dreptate, legat de o problemă cu pământurile pe care le-a moștenit. Pe drum s-a oprit la Hanul Ancuței și i-a împărtășit unui străin (boier) problema sa, concluzionând că dacă Măria Sa nu-i va face dreptate „să poftească Măria Sa să-mi pupe iapa nu departe de coadă!”. Acesta își continuă drumul și ajunge la curte. Este primit imediat la Vodă, și face o plecăciune. Domnul îi cere să se ridice, și auzindu-i vocea comisul își dă seama fulgerat că era chiar boierul de la han, dar nu era supărat de cele spuse. Încrezător, Ioniță îi arată hârtiile, spunându-și pricina. Vodă îi dă dreptate, dar, amuzat, domnitorul îl întreabă ce ar fi făcut dacă nu ar fi fost de acord cu el, iar el a zis ca nu-și dă cuvântul înapoi și „iapa-i peste drum.”

Despre Hanul Ancuței cel bântuit de Sadoveanu în drumurile sale prin pădurile din Ținutul Neamțului circulă o sumedenie de legende culinare și nu numai, pe care Aurora Nicolau le-a trecut în revistă în *Plăcerile păcătoase ale gastronomiei*. Însuși Sadoveanu îi atribuie semnificații misterioase în cartea ce-i

împrumută numele: „Trebuie să știți dumneavoastră că hanul acela al Ancuței nu era han, – era cetate. Avea niște ziduri groase de ici până colo, și niște porți ferecate cum n-am mai văzut în zilele mele. În cuprinsul lui puteai oploși oameni, vite și căruțe și nici habar nu aveau din partea hoților... Porțile stăteau deschise ca la Domnie. Și prin ele, în zilele de toamnă, puteai vedea valea Moldovei cât bătea ochiul și pâclele munților pe păduri de brad până la Ceahlău și Hălăuca. Iar după ce se cufunda soarele înspre tărâmul celălalt și toate ale depărtării se ștergeau și lunecau în tainice neguri, – focurile luminau zidurile de piatră, gurile negre ale ușilor și ferestrelor zebrelite. Conțineau câte un răstimp viersul lăutarilor și porneau poveștile...” (Mihail Sadoveanu – *Hanul Ancuței*).

Cuhnia jupânesei era darnică din cale-afară. Drumeții care se opreau vreme de un ceas sau, poate, două din preumblările lor spre Roman sau Suceava, ori poate chiar spre Târgul Ieșilor, erau blagosloviți cu fel și fel de mâncăruri ispitoare. Iar Conul Mihail și el ținea să le încerce pe toate, gustând pe rând, fără rabat, din fiecă oală bolborosind ademenitor.

Se spune bunăoară că, ajungând la hanul clădit la 1819 de vornicul Ștefan Catargiu din Tupilați, cel care primise de la stăpânire încuviințare să țină târguri și iarmaroace, Sadoveanu degrabă cerea să i se aducă slăninuță vrâstată și zacuscă, ciuperci umplute și frigărui. Scriitorul nu se strâmba dacă la masa de alături se așezau, osteniți, mușterii de toată mâna, căci hanul a servit dintotdeauna și drept stație de poștă, și continua să dumice liniștit. Uneori, cerea și a doua porție de ciuperci, în care fusese îndesată brânză de oaie frământată cu ouă bătute și mărar. Lângă ciuperci, mai ales ghebe și hribi din pădurile învecinate, hangița așeza și o frigăruie de jumărele cu perje afumate.

Apoi, se trecea la lucruri și mai cugetate, pe o tipsie cuprinzătoare fiind înghesuite, claie peste grămadă, felurite cărnuri mustind de zemuri, între care copane aurii de puică îngrășată cu boabe, mușchi de vită băițuit în oloi de floare, ceafă de rămător ținută pe jăratec și păstrămioară de batal perpelită alene pe un grătar stropit cu vin și frecat temeinic cu șuncă înainte vreme. Sărmăluțele veneau și ele la rând, după o rețetă împărtășită, peste timp, și de poetul cârciumar Mircea Dinescu: din „tocătură de gâscă, purcel și vițel, fierte numai în vin, sfârâind în castronul de ceramică, cu mămligă aburindă într-un ceaunel de cupru cositorit”. Tot ce se gătea se făcea cu untură curată de porc, topită la foc iute din surcele de fag. Salata cea mai prețuită era cea de varză roșie, mujdeiul de usturoi dres cu o linguriță de smântână nu lipsea niciodată, în vreme ce mămliguța se făcea din făină de popușoi din soiul cu boabe mici numit ciocantină.

(Surse: <http://keracalita-jaristea.ro>, <https://ro.wikipedia.org>)